

STANOWISKO

Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej

z dnia 17 września 2021 roku

w sprawie drugiego projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej

W związku z opublikowanym do konsultacji społecznych drugim projektem Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, Zarząd Związku Województw RP z zadowoleniem odnotowuje zwiększenie poziomu środków przeznaczonych na wdrażanie podejścia LEADER, jak też wyodrębnienie w Programie działania skierowanego na rozwój infrastruktury obszarów wiejskich.

Niemniej jednak Zarząd Związku Województw RP zwraca uwagę na:

- nadal zbyt małą alokację na podejście LEADER (zapewnienie 8% od zmniejszonej alokacji dla II filaru WPR powoduje, iż końcowo na podejście LEADER alokowanych zostało w porównaniu do perspektywy 2014-2020 około 80% środków), co nie zapewni możliwości realizacji w całej Polsce tego, jakże potrzebnego w społecznościach lokalnych oddolnego podejścia – mogą pozostać tzw. „białe plamy” na mapie Polski, co w dłuższej perspektywie doprowadzi do jeszcze większych nierówności rozwojowych nie tylko pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi, lecz także wewnątrz pomiędzy poszczególnymi miejscowościami wiejskimi;
- zawarte w diagnozie stanu rolnictwa i obszarów wiejskich przedmiotowego dokumentu wyraźne wskazania, że niezbędne jest dalsze inwestowanie w poprawę wyposażenia obszarów wiejskich w podstawową infrastrukturę typu: **drogi, gospodarka wodno-ściekowa, transport publiczny, targowiska, usługi opiekuńcze, ochronę zdrowia, kultura i dziedzictwo kulturowe oraz turystyczno-rekreacyjna** realizowane mają być w ramach Programu jedynie w niewielkim zakresie – spośród podstawowych, niezbędnych elementów wyposażenia infrastrukturalnego obszarów wiejskich, w projekcie uwzględniono jedynie systemy indywidualnego oczyszczania ścieków oraz ukształtowanie przestrzeni publicznej uwzględniających przeciwdziałanie zmianom klimatu i odnowienie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych z przeznaczeniem na cele publiczne, natomiast nadal brak jest odpowiedzi na inne wskazane w diagnozie niedostatki wyposażenia przestrzeni obszarów wiejskich;
- sformułowane w projekcie dokumentu stwierdzenie, iż niezbędne inwestycje w wymienionych wyżej interwencjach realizowane winny być z Polityki Spójności i środków krajowych przy jednoczesnym bardzo dużym ograniczeniu, co do możliwości wsparcia harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich ze środków Polityki Spójności - w zakresie dróg lokalnych wsparcie będą mogły uzyskać jedynie drogi spełniające warunek bezpośrednich połączeń z węzłami sieci TEN-T, w zakresie inwestycji kanalizacyjnych tylko projekty w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM (choć i w tym przypadku Komisja Europejska dąży do podniesienia minimalnej wielkości aglomeracji, która może uzyskać wsparcie do 10 tys. RLM), brak możliwości

finansowania lokalnych inwestycji w przestrzeń publiczną poza programami rewitalizacji, które głównie nacisk kładą na rozwiązywanie problemów społecznych;

- jednoczesną bardzo dużą koncentrację środków przeznaczonych na bezpośrednie wsparcie rozwoju i modernizacji rolnictwa, przy równoczesnym bardzo niskim odsetku gospodarstw aplikujących o wsparcie modernizacji spośród wszystkich gospodarstw rolnych otrzymujących dopłaty bezpośrednie;
- dotychczasowe doświadczenia z wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w perspektywach finansowych 2007-2013 i 2014-2020, kiedy to początkowe alokacje, dużo niższe niż ta planowana na lata 2023-2027, na wsparcie rozwoju rolnictwa i usług rolniczych pozostawały niewykorzystane i były sukcesywnie w trakcie każdej z perspektyw przesuwane na inwestycje w rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich oraz większe wsparcie podejścia LEADER, które każdorazowo były wykorzystywane w całości.
- konieczność umożliwienia realizacji operacji typu „Scalanie gruntów” w dwóch etapach - etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscaleniowe”. Z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020, należy umożliwić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniowego – nawet 6-7 lat. Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia wynika m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleń na budowę i pozwoleń wodnoprawnych, wyłonienia wykonawców w drodze postępowań przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości niecałe 4 lata. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scaleń gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakikolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2025 r. i konieczności ponoszenia kar finansowych.;
- konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” – zaproponowane w przedłożonym do konsultacji projekcie Planu stawki na projekt scaleniowy i zagospodarowanie poscaleniowe są dużo niższe niż obowiązujące w PROW 2014-2020 stawki. Tymczasem Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscaleniowego względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%;
- zarezerwowanie zadania „Prowadzenie działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” wyłącznie wojewódzkim ośrodkom doradztwa rolniczego - samorządy województw od dwóch okresów programowania prowadzą podobne działania informacyjno – promocyjne posiadając doświadczenie wraz z rozpoznaniem mechanizmów i możliwości, posiadając już bazę punktów informacyjnych o funduszach europejskich. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się podobnie, jak w przypadku innych działań, wpisanie „prowadzenia działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” zarówno do kompetencji WODR jak i SW, z niewątpliwym pożytkiem dla całego Planu strategicznego WPR;
- nieuwzględnienie poziomu regionalnego w odniesieniu do realizacji elementów koncepcji Smart Village w ramach interwencji Infrastruktura na obszarach wiejskich – potencjał i doświadczenie instytucjonalne samorządów województw zdobyte podczas wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich w nawiązaniu do potrzeb, jakimi są poprawa dostępu

do infrastruktury publicznej, poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, rozwój form współpracy na obszarach wiejskich oraz ich rozwój w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym, a także stymulowanie rozwoju lokalnego przez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych daje gwarancję szybkiego i efektywnego wdrożenia inwestycji, co w świetle obecnych potrzeb gospodarczych nabiera jeszcze większego znaczenia. W kontekście powyższego proponuje się uwzględnienie Samorządów Województw jako jednostek dokonujących oceny wniosków, tym bardziej, iż koncepcja Smart Village powinna uwzględniać specyfikę regionu i potrzeby ich mieszkańców.

Reasumując, w sytuacji braku zaprogramowania szerszego katalogu interwencji w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 w zakresie wsparcia rozwoju infrastruktury publicznej na obszarach wiejskich i przeznaczenia na ten cel większych środków, obszary te zostaną pozbawione możliwości dalszego zrównoważonego rozwoju. Trudno wyobrazić sobie dalszy rozwój obszarów wiejskich bez zapewnienia odpowiednio dużych nakładów na podstawową infrastrukturę publiczną, na drogi lokalne, gospodarkę wodno-ściekową, targowiska, ochronę zdrowia, placówki opiekuńcze, kształtowanie przestrzeni publicznej, zabytki czy obiekty kulturalne oraz bez zwiększenia alokacji na podejście LEADER, jak też zapewnieniu adekwatnych środków do realizacji jakże potrzebnych przy rozdrobnieniu gospodarstw w Polsce prac scaleniovych. Przy braku odpowiednio rozwiniętej, zmodernizowanej infrastruktury publicznej, nawet część projektowanego wsparcia dla rozwoju rolnictwa będzie utrudniona lub wręcz niemożliwa do osiągnięcia.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Związku Województw RP wnosi o dokonanie zmian w przedstawionym drugim projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 celem zwiększenia finansowania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz zapewnienia w Planie odpowiednich narzędzi i środków dla podstawowej infrastruktury publicznej.

Olgierd Geblewicz

Prezes Zarządu
Związku Województw RP